

Bytí a jsoucnost

Čeština dovoluje i výslovností a také graficky odlišit sloveso „býti“ od substantiva „bytí“ (na rozdíl od němčiny, která obojí rozliší pouze graficky, „sein“ a „Sein“, a zejména na rozdíl od řečtiny a latiny, kteréžto jazyky obojí ani výslovností, ani graficky nerozlišují vůbec: EINAI, esse. Významové rozlišení obojího je pak výhradně záležitostí kontextu a tedy myšlení (myšlenkového vymezení). Už od pradávna se však sloveso „býti“ vyznačuje řadou zvláštností, které se tradičně označují souhrnným názvem jako „nepravidelnost“; původ této nepravidelnosti je třeba hledat někde v sanskrtu a podobně, neboť jde o specifický rys, společný všem indoevropským (indogermánským) jazykům; podle jednoho výkladu šlo původně o různá slovesa, z nichž se každé vztahovalo k jiné časové souvislosti, ale historická skutečnost je asi ještě komplikovanější. V češtině můžeme spolehlivě rozpoznat tvary odvozené z kořene „by-“ (byl, býval, býti, bytí, byt, bytost, starší bylost), z kořene „js-“ (jsem, jsi, jest, jsou, jestota, jsoucnost, jsoucnost) a z kořene „bud-“ (budu, budeme, budoucnost, nově zavádím budoust); uvádím jen příklady, odvozenin je mnohem víc a významově sahají někdy dost daleko, takže nás momentálně nemusí příliš zajímat. To vše nám umožňuje i výrazově odlišit celou řadu významů, zejména těch, které už jsou pojmově nějak strukturovány (a eventuálně provést řadu korektur takové strukturovanosti a výsledky pravidelně spojit se stanovenými termíny a jejich tvary). Navrhuji proto následující významová vymezení: bytím budeme především rozumět soubor všech jsoucností (aktuálních stavů) nějakého jsoucnost, takže můžeme říci, že časově je bytí určitého jsoucnost koextenzivní s jeho trváním od počátku až do konce jeho „existence“ (vymezení „existence“ v tomto významu nechávám na jindy). Jsoucností budeme rozumět momentální aktuální stav, jaksi uměle (myšlenkově) vydělený z průběhu událostního dění, které je ovšem kontinuální a ve skutečnosti se děje na celé řadě odlišných úrovní, takže např. jsoucnost organismu je jiná než jsoucnost některého z jeho orgánů, a jiná než té či oné buňky onoho orgánu, a ovšem jiná než jsoucnost té či oné organely, té či oné makromolekuly, makromolekuly, atomu atd. atp. Integrita vyšších celků (i částečných celků, jako jsou třeba orgány) musí být stále obnovována, udržována a dokonce vylepšována, protože není vůbec ničím samozřejmým ani předem daným. To pak nutně znamená, že tzv. jsoucnost je pouhou abstrakcí a je záležitostí přístupu zvenčí; není v žádném případě přímo nahlédnutelná ani konstatovatelná.

(Písek, 071101-1.)